

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 88 din 8 februarie 2010

HOTĂRÂREA
din 24 aprilie 2008
în Cauza Rosengren împotriva României
(Cererea nr. 70.786/01)

În Cauza Rosengren împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Ann Power, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție,

după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 27 martie 2008,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 70.786/01) îndreptată împotriva României, prin care un cetățean cu dublă cetățenie, română și suedeză, domnul Julian Rosengren (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 17 august 2000, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamantul, căruia i s-a acordat asistență judiciară, a fost reprezentat de domnul J. Dufvenmark, avocat din Visby, Suedia. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul său, domnul R.-H. Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe. Guvernul suedez, căruia i-a fost transmisă o copie a cererii, conform art. 44 § 1 (a) din Regulamentul Curții, nu și-a exercitat dreptul de a interveni în procedură.

3. La data de 4 mai 2006, Curtea a declarat cererea admisibilă în ceea ce privește durata procedurii penale începute împotriva reclamantului și pretinsa încălcare a dreptului său la libertatea de circulație prin interdicția de a nu părăsi orașul București. Restul cererii a fost declarat inadmisibil.

4. La data de 6 iulie 2006, reclamantul a solicitat o audiere în cauză. Cu toate acestea, pe baza probelor aflate în posesia sa, Curtea consideră că în cauză nu este necesară o audiere. Prin urmare, respinge cererea reclamantului.

ÎN FAPT

5. Reclamantul s-a născut în anul 1954 și locuiește în Visby, Suedia. La data evenimentelor locuia în România.

6. La datele de 4 februarie, 20 și 29 martie 1993, poliția română i-a luat o declarație reclamantului cu privire la plângerea penală formulată împotriva sa de către partenerii săi de afaceri, referitoare la o presupusă fraudă.

7. La data de 13 aprilie 1993 a fost începută urmărirea penală împotriva reclamantului și a fost reținut de poliție sub acuzația de fraudă în tranzacțiile sale comerciale.

În ziua următoare, procurorul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a dispus arestarea preventivă a reclamantului.

8. La data de 1 noiembrie 1993, procurorul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a dispus trimiterea în judecată a reclamantului în fața Tribunalului București.

1. Procedurile penale îndreptate împotriva reclamantului

9. La data de 6 decembrie 1993, Tribunalul București a ținut primul termen de judecată în cauză. Avocatul reclamantului a solicitat o amânare în vederea pregătirii apărării. Au fost acordate mai multe termene în vederea administrării de probe în cauză. În mai multe rânduri, Tribunalul București a amânat judecarea cauzei din cauza viciilor procedurii de citare.

La data de 15 noiembrie 1994 a fost audiat un martor în prezența reclamantului și a avocatului său.

10. Prin Sentința din data de 29 noiembrie 1994, Tribunalul București l-a condamnat pe reclamant la 4 ani de închisoare pentru înșelăciune și a dispus acordarea de daune civile părților vătămate. De asemenea, instanța a dispus expulzarea reclamantului, după executarea pedepsei, având în vedere naționalitatea sa suedeză.

11. La data de 11 mai 1995, Curtea de Apel București a admis apelul introdus de reclamant și a trimis cauza la Tribunalul București pentru rejudecare. Instanța superioară a constatat că instanța de fond nu clarificase toate faptele relevante și că nu examinase toate acuzațiile aduse împotriva reclamantului, astfel cum au fost formulate de procuror la data de 1 noiembrie 1993.

12. În perioada 27 iunie 1995 - 21 ianuarie 2000 au avut loc aproximativ 40 de termene de judecată în fața Tribunalului București, cauza fiind în mod repetat amânată din cauza viciilor în procedura de citare, din cauza lipsei părților sau a lipsei dosarului de

urmărire penală. La data de 30 aprilie 1997, cauza a fost amânată pentru a-i permite reclamantului să își angajeze un nou avocat.

Reclamantul a formulat cereri de recuzare împotriva judecătorilor Tribunalului București la datele de 20 noiembrie 1996, 18 iunie și 13 august 1997, toate acestea fiind respinse.

13. La data de 21 ianuarie 2000, Tribunalul București, după reexaminarea probelor administrate în cauză, l-a condamnat din nou pe reclamant la 4 ani de închisoare, cu obligația de a plăti daune civile.

14. La data de 16 octombrie 2000, ca urmare a apelului reclamantului, Curtea de Apel București a dispus încetarea procesului penal ca urmare a prescripției răspunderii penale, deoarece plângerile penale împotriva reclamantului se presciseseră. După reexaminarea probelor și pe baza constatărilor sale, Curtea de Apel București a recalculat cuantumul daunelor civile pe care urma să le acorde victimelor.

15. În data de 12 martie 2002, Curtea Supremă de Justiție, după reexaminarea probelor, a pronunțat decizia definitivă în cauză și a respins recursul reclamantului împotriva Deciziei din data de 16 octombrie 2000.

16. La data de 25 octombrie 2002, procurorul general a formulat recurs în anulare împotriva Deciziei definitive din data de 12 martie 2002 cu privire la anularea ordinului de expulzare.

Prin Decizia rămasă definitivă din data de 7 aprilie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare, a casat partea din Decizia definitivă din data de 12 martie 2002 referitoare la ordinul de expulzare și a anulat ordinul cu motivarea că reclamantul nu și-a pierdut niciodată cetățenia română, ceea ce ar face ca expulzarea sa să fie neconstituțională.

2. Interdicția de a nu părăsi orașul București

17. La data de 19 decembrie 1995, Tribunalul București, la cererea reclamantului, a revocat arestarea preventivă, însă i-a impus obligația de a nu părăsi orașul, măsură preventivă prevăzută de Codul de procedură penală al României (CPP).

18. La data de 27 februarie 1996, reclamantul a depus la Tribunalul București o cerere de revocare a acestei interdicții. El a argumentat că, dacă i s-ar permite să călătorească în străinătate în scopuri de afaceri, fondurile necesare pentru plata daunelor ar putea fi procurate mai repede. Prin decizia pronunțată în aceeași zi, Tribunalul București a respins cererea. Acesta a reținut că pentru derularea afacerilor sale nu era necesar ca reclamantul să călătorească în străinătate sau într-un alt oraș, deoarece ar putea numi un reprezentant.

19. La data de 29 martie 1996, Curtea de Apel București a respins un recurs introdus de reclamant împotriva acestei decizii. Aceasta a reținut că, în conformitate cu CPP, reclamantul nu poate contesta interdicția decât odată cu apelul pe fond declarat împotriva hotărârii primei instanțe.

20. La datele de 5 și 26 iunie, 11 septembrie și 16 octombrie 1996, Tribunalul București a respins cererile ulterioare primite de la reclamant în vederea ridicării măsurii, însă fără a specifica motivele. La data de 18 decembrie 1996, Tribunalul București a respins o cerere similară pe motivul că circumstanțele care au dus la luarea măsurii nu s-au schimbat.

21. La data de 22 octombrie 2001, reclamantul a părăsit România din proprie inițiativă și s-a stabilit în Suedia.

ÎN DREPT

I. Asupra pretinsei încălcări a art. 6 § 1 din Convenție

22. Reclamantul se plânge de faptul că durata procedurii penale pornite împotriva sa a fost incompatibilă cu cerința „termenului rezonabil” stipulată la art. 6 § 1 din Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea... într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță... care va hotărî... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

23. Guvernul a considerat că această cauză a fost complexă și că reclamantul a contribuit semnificativ la tergiversarea sa, în special prin neprezentarea sa la câteva termene de judecată. O mare parte din întârzieri au fost produse prin faptul că martorii nu s-au prezentat în fața instanțelor. Pe de altă parte, nu au existat perioade lungi de inactivitate care să poată fi imputate autorităților.

24. Perioada care trebuie luată în considerare a început abia la data de 20 iunie 1994, când a intrat în vigoare recunoașterea de către România a dreptului la petiție individuală în fața Curții. Cu toate acestea, în evaluarea caracterului rezonabil al perioadei de timp care s-a scurs după această dată, trebuie luată în considerare starea procedurii la data respectivă. Prin urmare, la acea dată, după 16 luni de la data primei notificări a cercetării penale pornite împotriva reclamantului, cauza s-a aflat pe rolul instanței de fond.

Perioada în discuție s-a încheiat la data de 12 martie 2002. Procedura recursului în interesul legii formulat ulterior de către procurorul general și care avea drept scop casarea de către Curtea Supremă de Justiție a Deciziei rămase definitivă din data de 12 martie 2002 nu ar trebui să fie luată în considerare la stabilirea perioadei relevante pentru durata totală a procedurii, deoarece nu se referă la „acuzațiile penale” formulate împotriva reclamantului, în măsura în care calea de atac s-a referit numai la măsura expulzării, și nu la fondul acuzațiilor aduse împotriva reclamantului (vezi, *mutatis mutandis*, *Raimondo împotriva Italiei*, Hotărârea din 22 februarie 1994, seria A nr. 281A, p. 20, § 43).

Astfel, procedura a durat 9 ani pentru 3 grade de jurisdicție, dintre care 8 ani intră în competența *ratione temporis* a Curții. În toată această perioadă cauza a fost analizată de 5 instanțe.

25. Curtea reiterează faptul că, pentru stabilirea caracterului rezonabil al duratei procedurii, evaluarea trebuie să se facă în lumina circumstanțelor cauzei și cu luarea în considerare a următoarelor criterii: complexitatea cauzei, conduita reclamantului și conduita autorităților competente (vezi, printre multe altele, *Pélissier și Sassi împotriva Franței* [MC], nr. 25.444/94, § 67, CEDO 1999-II).

26. Curtea a constatat în mai multe rânduri încălcări ale art. 6 § 1 din Convenție în cauze care ridicau probleme similare cu cea din cauza de față (vezi *Pélissier și Sassi*, menționată mai sus).

Mai mult decât atât, Curtea a constatat deja că, deși nu este de competența sa să analizeze calitatea juridică a jurisprudenței instanțelor interne, deoarece retrimiteră cauzelor spre rejudecare este dispusă de obicei în urma unor erori comise de instanțele inferioare, repetarea acestor dispoziții în cadrul aceluiași set de proceduri denotă o deficiență majoră a sistemului judiciar. Ba mai mult, această deficiență le este imputabilă autorităților, și nu reclamantilor (vezi *Wierciszewska împotriva Poloniei*, nr. 41.431/98, § 46, 25 noiembrie 2003, și *Matica împotriva României*, nr. 19.567/02, § 24, 2 noiembrie 2006).

27. După analizarea tuturor elementelor aflate în posesia sa, Curtea consideră că Guvernul nu a prezentat niciun fapt sau argument care să o poată convinge să ajungă la o altă concluzie în cauza de față. Ținând cont de jurisprudența sa în materie, Curtea consideră că în cauza de față durata procedurilor a fost excesivă și nu a respectat cerința „termenului rezonabil”.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 6 § 1.

II. Asupra pretensei încălcări a art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenție

28. Reclamantul s-a plâns de faptul că interdicția de a părăsi orașul București ce i-a fost impusă de Tribunalul București la data de 19 decembrie 1995 i-a încălcat dreptul la libertatea de circulație garantat de art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenție, care prevede următoarele:

„1. Oricine se găsește în mod legal pe teritoriul unui stat are dreptul să circule în mod liber și să-și aleagă în mod liber reședința sa.

2. Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa.

3. Exercițarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

4. Drepturile recunoscute în paragraful 1 pot, de asemenea, în anumite zone determinate, să facă obiectul unor restrângeri care, prevăzute de lege, sunt justificate de interesul public într-o societate democratică. ”

A. Argumentele părților

29. Guvernul a observat că măsura preventivă în discuție a fost impusă reclamantului la cererea acestuia, după eliberarea sa din arestul preventiv, și că măsura s-a încheiat cu Sentința pronunțată de Tribunalul București la data de 21 ianuarie 2000, în temeiul art. 357 din CPP.

30. Deși nu a contestat faptul că măsura a reprezentat o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de circulație, Guvernul a declarat că măsura era prevăzută de lege, urmărirea scopul legitim de a asigura buna administrare a justiției și era proporțională cu scopul urmărit, în măsura în care a servit exclusiv ca măsură preventivă temporară pentru a asigura prezentarea reclamantului în fața unei autorități judiciare competente în perioada de judecare a cauzei de către instanța de fond.

Mai mult, faptul că reclamantul a fost absent de la mai multe termene de judecată după eliberarea sa din arest preventiv a întărit concluzia că interdicția de a părăsi orașul București a fost justificată în circumstanțele cauzei.

31. În opinia reclamantului, interdicția de a părăsi orașul București l-a pus într-o situație și mai dificilă decât cea în care s-a aflat în timpul arestului pe parcursul procedurilor judiciare.

B. Aprecierea Curții

32. Curtea observă încă de la început că părțile nu contestă faptul că interdicția de a părăsi orașul București impusă reclamantului a constituit o ingerință în libertatea sa de circulație.

33. Această ingerință încalcă art. 2 din Protocolul nr. 4, cu excepția cazului în care este „în conformitate cu legea”, urmărește unul dintre scopurile legitime prevăzute la art. 2 §§ 3 și 4 din Protocolul nr. 4 și este, în plus, necesară într-o societate democratică pentru a atinge scopul sau scopurile în discuție (vezi *Fedorov și Fedorova împotriva Rusiei*, nr. 31.008/02, § 36, 13 octombrie 2005, și *Ivanov împotriva Ucrainei*, nr. 15.007/02, § 86, 7 decembrie 2006). Curtea reiterează că nu este o chestiune discutabilă în sine faptul că statul poate aplica diferite măsuri preventive ce limitează libertatea unui acuzat pentru a asigura realizarea eficientă a unei cercetări penale, în măsura în care o astfel de măsură - și în special durata sa - este proporțională cu scopurile urmărite [vezi, *mutatis mutandis*, *Nagy împotriva Ungariei* (dec.), nr. 6.437/02, 6 iulie 2004, *Fedorov și Fedorova*, menționată mai sus, § 41, și *Petre împotriva României*, nr. 71.649/01, § 47, 27 iunie 2006].

34. În speță, ingerința a fost în conformitate cu legea [art. 136 din CPP; pentru un rezumat al legislației în materie, vezi *Rosengren împotriva României* (dec.), nr. 70.786/01, 4 mai 2006] și a urmărit scopurile legitime stipulate la art. 2 § 3 din Protocolul nr. 4, în mod special prevenirea infracțiunilor și protecția drepturilor și libertăților altora.

35. Urmează să se stabilească dacă ingerința a fost proporțională cu scopurile urmărite.

36. Curtea a statuat cu privire la compatibilitatea art. 2 din Protocolul nr. 4 cu obligațiile ce limitează libertatea de circulație a reclamantului într-o serie de cauze având ca

obiect proceduri penale. În mod special, în Cauza *Antonenkov și alții* (vezi *Antonenkov și alții* împotriva Ucrainei, nr. 14.183/02, §§ 59-67, 22 noiembrie 2005), în care durata unei astfel de limitări în timpul cercetării penale a fost de 4 ani și 10 luni, Curtea nu a constatat nicio încălcare a art. 2 din Protocolul nr. 4. În cauza *Fedorov și Fedorova*, menționată mai sus (§§ 32-47), în care obligația contestată le-a fost impusă reclamanților timp de 4 ani și 3 luni, Curtea a constatat că, în circumstanțele cauzei, limitarea libertății de circulație a reclamanților nu era disproporționată.

Totuși, în Cauza *Ivanov* (de asemenea menționată mai sus, § 96), Curtea a considerat că o interdicție de aproape 11 ani, dintre care circa 9 ani au intrat în competența ratione temporis a Curții, a constituit o încălcare a libertății de circulație prin simpla ei durată.

37. În opinia Curții, cererea de față este mai apropiată de Cauza *Ivanov* decât de cauzele *Antonenkov și alții* și *Fedorov și Fedorova*, menționate mai sus, sub aspectul atât al duratei măsurii contestate, cât și al circumstanțelor de fapt.

38. În cererea de față, interdicția de a părăsi orașul București i-a fost impusă reclamantului la data de 19 decembrie 1995 și a durat până la finalul procedurii, la data de 13 martie 2002, deși acuzațiile aduse reclamantului s-au prescris la data de 16 octombrie 2000.

Mai mult chiar, deși din dosar rezultă că reclamantul nu a întâmpinat dificultăți la părăsirea orașului București la data de 22 octombrie 2001 (vezi paragraful 21 de mai sus), el nu a fost în niciun moment informat de către autorități despre revocarea interdicției (vezi și *Ivanov*, menționată mai sus, § 85). De asemenea, Curtea reiterează că în Cauza *Raimondo împotriva Italiei* a constatat o încălcare a art. 2 din Protocolul nr. 4 cu privire la o amânare de 5 luni în formularea motivelor unei decizii prin care instanța internă a revocat o măsură ce viza drepturile reclamantului prevăzute de acest articol, precum și o întârziere de 18 zile în comunicarea deciziei respective reclamantului (vezi *Raimondo*, menționată mai sus, p. 19, § 39).

Astfel, măsura din cauza de față a durat 6 ani și 3 luni, o durată ce poate constitui în sine o încălcare a art. 2 din Protocolul nr. 4.

39. Mai mult chiar, Curtea observă că instanțele interne nu au precizat motivele de luare sau de prelungire a măsurii, deși reclamantul a contestat această măsură în mod repetat (vezi, *mutatis mutandis*, *Labita împotriva Italiei* [MC], nr. 26.772/95, §§ 152-153, CEDO 2000-IV). Curtea consideră că lipsa motivării în deciziile instanțelor interne aduce atingere tot mai mult drepturilor reclamantului, întrucât necesitatea de a impune restricția se va diminua inevitabil odată cu trecerea timpului (vezi *Luordo împotriva Italiei*, nr. 32.190/96, § 96, CEDO 2003-IX, și, *mutatis mutandis*, *Labita*, menționată mai sus, § 159).

40. Pentru toate aceste motive, Curtea constată că nu a fost păstrat un just echilibru între cerințele de interes general și drepturile reclamantului.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenție.

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

41. Conform art. 41 din Convenție:

Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.

A. Prejudiciul

42. Reclamantul solicită următoarele sume pentru daunele materiale și morale:

- 850.000 dolari americani (USD) reprezentând creditele pe care a trebuit să le contracteze pentru a-și acoperi cheltuielile zilnice în timpul procedurilor;

- 3.000.000 USD reprezentând daunele produse afacerii sale prin obligația de a nu părăsi orașul București;

- 800.000 USD pentru compensarea suferințelor fizice și mentale (inclusiv pentru bolile contractate) în timpul detenției pe perioada procedurilor judiciare;

- 4.000.000 USD pentru daunele morale suferite din cauza arestului său ilegal și atingerea adusă reputației sale de om de afaceri în România;

- 100.000 USD pentru daunele morale suferite din cauza imposibilității de a-și vedea familia din Suedia pe timpul interdicției de a părăsi localitatea; și

- 637.500 USD pentru daunele ce i-au fost cauzate, în calitate sa de cetățean străin, prin limitarea libertății sale de circulație.

43. Guvernul contestă aceste pretenții. Acesta consideră că nu există nicio legătură de cauzalitate între reparația echitabilă pretinsă și măsurile luate de stat împotriva reclamantului. În orice caz, el consideră că reclamantul nu și-a susținut pretențiile și că a cerut sume exorbitante cu titlu de daune morale.

44. Curtea reiterează faptul că a constatat deja încălcarea art. 6 din Convenție cu privire la durata procedurii penale și a art. 2 din Protocolul nr. 4, în măsura în care interdicția de a părăsi localitatea i-a încălcat reclamantului, în mod netemeinic, dreptul la libertatea de circulație. Aceasta nu distinge nicio legătură de cauzalitate între încălcările constatate și daunele materiale pretinse; prin urmare, respinge această cerere. Pe de altă parte, aceasta îi acordă reclamantului suma de 3.000 EUR cu titlu de daune morale.

B. Cheltuieli de judecată

45. Reclamantul nu a formulat pretenții cu privire la cheltuielile de judecată angajate în fața instanțelor interne sau în fața Curții. Curtea reamintește că avocatul a primit deja suma de 701 EUR pentru asistența juridică.

46. Ținând cont de situația expusă mai sus, Curtea nu acordă reclamantului cheltuielile de judecată.

C. Dobânzi moratorii

47. Curtea consideră potrivit ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, majorată cu 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA

1. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 6 § 1 din Convenție;
2. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 4 la Convenție;
3. hotărăște:

a)ca statul pârât să îi plătească reclamantului, în cel mult 3 luni de la data rămânerii definitive a prezentei hotărâri, conform art. 44 § 2 din Convenție, suma de 3.000 EUR (trei mii euro), plus orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit, pentru daunele morale, sume ce vor fi convertite în moneda națională a statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății;

b)ca, începând de la expirarea termenului menționat mai sus și până la efectuarea plății, această sumă să se majoreze cu o dobândă simplă având o rată egală cu cea a facilității de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene valabilă în această perioadă, majorată cu 3 puncte procentuale;

4. respinge cererea de reparație echitabilă pentru rest.

Întocmită în limba engleză, ulterior comunicată în scris la data de 24 aprilie 2008, în conformitate cu art. 77 §§ 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

Președinte

Santiago Quesada,

grefier